

REDACTIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
TELEFON Nr. 226.
Scrisorile nefrancoate nu se
primesc.
Manuscrisurile nu se retrimit.
Inserate
se primesc la Administrațiunea
Brașov și la următoarele
BIBLIOTECI DE ANUNȚURI:
In Viena la M. Dukos Nachf.,
Nax. Angenfeld & Emmer. Les-
ner, Heinrich Schalk, A. Op-
pelik Nachf., Anton Oppelik.
In Budapesta la A. V. Golber-
ger, Ekstein Bernat, Iuliu Le-
opold (VII Erzsébet-körut).
Prețul inserțiilor: o serie
garmond pe o coloană 10 bani
pentru o publicare. Publicări
mai dese după tarif și învo-
ială. — RECLAME pe pagina
3-a o serie 20 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXX.

GAZETA apare în fiecare zi
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șase luni
12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminică 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 fr. pe an.
Se primumeră la toate ofi-
ciile postale din țară și din
afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov:
Administrațiunea, Piața mare
târgului Inului Nr. 30, etajul
I. Pe un an 30 cor., pe șase
luni 10 cor., pe trei luni 5 cor.
Cu dusul acasă: Pe un an 24
cor., pe șase luni 12 cor., pe
trei luni 6 cor. — Un esem-
plar 10 bani. — Atât abona-
mentele, cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte.

Nr. 123.

Brașov, Duminică 3 (16) Iunie.

1907.

Obstrucțiunea Croaților.

Dacă regimul coaliției, de când există a avut vre-un succes, este foarte problematic. Una însă i-a succes fără îndoială desăvârșit, adică de a răscoli toate și de a ațâța pe lângă multele chestiuni, cari turbură liniștea țării, și chestiunea croată.

Până acum nici că se mai știa, dacă în dieta ungară sunt reprezentați și delegații dietei croate. Ba ne dedasem în decursul timpului de a privi pe Croați, pe cari guvernele din Peșta îi citau să se prezente în cameră de câte ori aveau lipsă de voturile lor, ca pe ce-i mai credincioși susținători ai acestor guverne.

Această stare de lucruri s'a schimbat și nu puțin a contribuit să se schimbe, tocmai politica coaliției față cu Croația. Kossuth cu ai săi au crezut că încheiând pactul cunoscut cu rezoluționistii croați și făcându-le acestora unele promisiuni, îi vor avea necondiționat pe partea lor, cum îi avea odinioară Tisza Kalman pe cei din vechiul partid național guvernamental croat. S'a înșelat însă și concedem că și vremile nouă au contribuit mult, ca Croații să ia o poziție mult mai hotărâtă în chestiunea pactului și a raporturilor lor cu Ungaria, reclamându-și cu putere unele drepturi de ale lor autonome ce ajunseră în desvetudine.

Dintre toate afacerile și chestiunile, cari au dat naștere la divergențe între guvernul ungar și cel croat, este chestiunea limbei și aici ca pretutindeni cea mai capitală și desbaterile, ce decurg azi în cameră asupra proiectului de lege relativ la impiegații drumurilor de fier, ne arată în de-ajuns cât de mult s'a înăspri conflictul din cauză că ministrul de comerț Kossuth și întreg guvernul unguresc stau morțiș pe lângă postulatul ca și pentru căile ferate din Croația limba oficială să fie cea maghiară.

Ceea-ce se petrece acum în cameră este obstrucțiunea pronunțată a deputaților croați în contra proiectului de lege amintit. Numărul cel mare al deputaților croați, cari iau cuvântul, a adus deja în încurcătură pe președintele camerei, care a anunțat că stenografi și traducătorii croați nu mai pot birui a-și împlini îndatorirea, deoarece deputații croați vorbesc toți în limba lor și că prin urmare se vede nevoit de-a angaja nouă puteri, ceea-ce causează însemnate cheltuieli. A cerut așadar avisul camerei, care l'a imputernicit să ia măsurile de lipsă.

Deja desbaterea asupra pragmatice de serviciu la căile ferate durează dela 5 a unei curente și nu se poate prevedea când se va isprăvi. Alaltăeri dep. croat Brlici a vorbit singur în tot timpul ședinței dela 11 până la 3 oare. Tocmai în considerarea discuțiunii infocate croate camera a decis să țină ședința până la trei oare. Aceasta ne reamintește vorbirile lungi ce le-au ținut la timpul său câțiva deputați naționaliști cu ocaziunea desbaterilor proiectelor școlare. Deputații naționaliști n'au putut face obstrucție, cum ar fi dorit unii dintre ei, dar Croații, fiind mai mulți la număr, o pot face în toată regula, dacă nu cumva guvernul va preferi de-a găsi vre-o modalitate să aplaneze conflictul principiar, ceea-ce va fi greu, după-ce Croații au luat o poziție atât de hotărâtă.

Unul din ziarele croate anunță că deputații vor vorbi numai la desbaterea generală, că vor cere cuvântul încă vreo cincisprezece dintre ei, dar că în desbaterea specială nu va vorbi nici unul ci vor părăsi cu toții dieta, făcând o declarație de protestare. Se mai spune că au intențiunea să ceară convocarea urgentă a dietei croate, pentruca să trimită Monarhului o adresă cu rugarea să nu sancționeze proiectul de lege relativ la căile ferate.

În ședința de ieri dep. croat Budisavljevici a cerut cuvântul și a declarat înainte că va vorbi cinci oare întregi. Va să zică Croații nu glumesc cu obstrucțiunea și va atârna mult de acolo până unde vor să meargă. În tot cazul însă atitudinea Croaților în dietă documentează, că guvernul ungar străbate în adevăr zile critice și că ușor pot să se întoarcă lucrurile în defavorul lui. De câte ori s'au pus în mișcare Croații a fost un semn că situația e gravă și se poate întâmpla încă și ceea-ce s'a pus în vedere de o parte a presei, care nu consimte cu regimul coaliției, ca mâne-poimâne Monarhul, care s'a întors așa curând dela jubileul din Budapesta, să meargă la Agram și să se așeze acolo pe cât-va timp cu curtea imperială.

Noul parlament austriac se va întruni Luni în 19 Iun. La 11 oare se va întruni camera deputaților iar la oara 1 camera seniorilor. Președintele de etate în camera deputaților va fi, se zice, Dr. Funke. Se mai anunță că Miercuria viitoare împăratul va citi discursul tronului în sala de ceremonii dela Burg. După discursul tronului se va face constituirea, căreia îi va premerge verigarea alegerilor. Se zice, că vor fi create încă 2 posturi nouă de vicepreședinți ai camerei, așa că în viitor vor fi în loc de 2, patru vicepreședinți. Cea mai mare luptă va fi la alegerea de președinte, de cumva nu vor conveni partidele, în înțelegere, asupra persoanei viitorului președinte.

Partidele concentrate cehe stăruesc, ca viitorul președinte al camerei să fie un slav și nu un creștin social sau alt german.

Gazul de imunitate al dep. Valda. Cetim în »Budapesti Hirlap«: Comisia de imunitate conchemată în cazul Valda în ședința de ieri, a ales referent. În urma raportului pe care l'a înaintat dep. Iuliu Maniu, comisia va chema pe următorii deputați ca martori:

»Coriolan Brediceanu, Teodor Mihali, Iuliu Maniu, Aurel Vlad, Iosif Horváth, Aladár Somogyi, Arpad Szentiványi, Ludovic Hentaller, Iuliu Markos și Iuliu Iusth.

Pe președintele dietei îl chiamă pentru aceea, pentru-că după scena memorabilă (19), ar fi aprobat procedura statutară a dietei. Aserțiunea aceasta dep. Maniu o ține de vorbă goală, dar totuși fiindcă nu a desmintit-o nimeni, a rămas pe lângă aceea, ca să-l ia și pe Justh între cei ce au vătămât imunitatea. Comisia a mai hotărât, că deoarece raportul l'a numit și pe Ludovic Hentaller ofensător al imunității, în cazul acesta nu mai poate conduce el pertractările și de aceea a chemat telegrafic pe președintele Alexandru Gal să prezideze în comisie.

Din dieta ungară.

În ședința de Joi a dietei a luat cuvântul la proiectul dela ordinea zilei dep. naționalist Dr. Vlad respingând proiectul. Iată ce a zis dep. Vlad:

Din încredințarea partidului nostru, pe care d-voastră nu-l recunoașteți, care își permite însă a exista în ciuda acestei nerecunoașteri, stimatul meu coleg Mihail Polit a vorbit deja la proiectul de față, insistând mai cu samă asupra acelor dispoziții ale proiectului, cari sunt în legătură cu chestia croată, respective cu chestia de limbă. D-l Polit era cu atât mai îndreptățit să tracteze mai cu deamănuntul această parte a chestiei, fiindcă d-sa a luat parte activă la crearea transacțiunii ungaro-croată.

Cu toate că d-l Polit a dezvoltat mai pe larg vederile partidului nostru cu privire la această chestie, cu toate astea mă simțesc îndemnat să iau și eu cuvântul pentru a arăta, că e o anumită analogie, când vedem că în încercările concretizate în acest proiect de lege se repetă acele încercări, cari s'au făcut și se fac față de noi prin neexecutarea legii de naționalități.

Convingerea partidului nostru este că punctul de mâncare al Croaților este legitim, ei au dreptate. Au dreptate pentru-că § 9 al legii despre transacțiunea ungaro-croată consideră și declară căile ferate drept o afacere comună. Faptul, că atunci, când s'a făcut transacțiunea, nu au fost trenuri ale statului în Croația, nu poate să fie învoacat contra Croaților, chiar din motivul, că deși nu au fost trenuri, transacțiunea s'a îngrijit de a da o precizare în principiu și chestiei trenurilor, de unde nu rămâne decât să se aplice §§. 56 și 57 ai transacțiunii, în virtutea căreia limba oficială a căilor ferate de pe teri-

FOCILETONUL »GAZ. TRANS.«

Simple constatări.

„E pur si muove!“
Galileo Galilei.

De câțva timp o nouă direcție literară a strâns în jurul ei o seamă de scriitori și cărturari de dincoace și de dincolo de Carpați. Scopul ei e d'a ridica la valoare literară comoara ce zace ascunsă în sufletul și limba țăranelor române. Această direcție a dat literaturii noastre mărgăritare neprețuite, în proză și poezie, de o originalitate incontestabilă. În partea ei pur lingvistică însă, direcția poporanistă pare a fi trecut peste marginile firești, declarând război, tuturor neologismelor, făcând »tabula rasa« de cuceririle anevoioase unei evoluțiuni de un secol.

Semnalul acestei reacțiuni, de altfel, a venit de foarte sus. Insuși suveranul României, în fața potopului de neologisme de tot soiul, cari amenințau să schimbe cu desăvârșire fizionomia limbei, s'a făcut apărătorul graiului popular, într-o ședință solemnă a Academiei (1905). Din citațiunile regelui (voiaj, avansare) se vede însă, că preocupările sale priveau, d'a dreptul frantzomania cutropitoare, și nu neologismele peste tot, căci în aceeași cuvântare găsim expresiuni ca: absolut, parazit, locuțiune etc. O reacțiune lingvistică absolută, mi se

pare operă supraomenească. E ca și cum am vrea să întoarcem curgerea Dunării dela mare spre munte. Dar să facem o mică statistică și să vedem dacă, în realitate, o astfel de revoluție lingvistică ar mai fi astăzi cu putință. În țara românească sunt 4035 școli primare de ambe sexe, cu 336,300 elevi; sunt 34 licee și gimnazii, frecventate de 15,436 elevi. Adăugați la acestea, școlile de comerț, de meserii, școli militare, școli de adulți, seminarii, cele două universități și veți avea un număr respectabil de populațiune școlară pentru care, cuvinte, ca: *exemplu, gen, cauză, patrie, origine, virtute*, constituie o hrană sufletească zilnică, în scris, cetit și viu graiu. Dacă veți binevoi a considera, că anual 120,000 flăcăi, mare parte țărani, învățați din regulamentele oștirii, cu precizie una unui automat, ce numim *superior, onoare, serviciu, exercițiu, ordona, comanda*, cuvinte intrate în oase, pe cari le repetă noaptea în vis, pe apă și pe uscat și pe cari, întorși la vetrele lor, le propagă cu o legitimă mândrie. Să mai luați autoritatea unor prozatori ca Bălcescu, Odobescu, poeți ca Alexandri, Eminescu; difuziunea prodigioasă a ziarelor; apoi, sentimentul de solidaritate cu națiunile surori, mărturisit în solemnități periodice, precum a fost desvălirea statuii lui Ovidiu la Constanța; scrisoarea lui D. A. Sturdza către ministrul italian de atunci, Coppino; pelerinajul Românilor la columna lui Traian; interpelarea deunăzi a fostului ministru de

externe Baccelli, cerând învățarea limbei române în școlile din Italia și, mai presus de toate, predarea »lupoalcei române« orașului București de însuși sindicatul Romei. Dacă considerați toate acestea și multe altele, deosebit și împreună, spuneti-mi de vreo putere pe pământ ar putea rezista acestei fascinațiuni, ce ne târăste spre marea latinitate, precum odinioară barbarii ne subjugase prin războaie, foc și pustiri. Voi toți, cari vă iubiti neamul, nu vă amăgiți. Învățați din cartea cea mare a frii legile a tot ce viețuiește și se preschimbă. Coborâți-vă în mijlocul poporului nu spre a-l izola și mai mult de restul națiunii, ci spre a-l înălța până la voi. Căci lumina vine de sus și de acolo va veni în totdeauna.

De ce nu-i pomeniți de »literă«, de »victorie« când litera latină a izgonit de mult slova slavonă din chiar sfintele scripturi, când în capitala țării românești tăblițe pe fiecare casă arată calea Victoriei a eroilor dela Plevna? *Literă, victorie, origine, public, glorie* nu sunt simple cuvinte, ci date pozitive din istoria modernă a românilor, împreună cu o sută altele, înscrise cu litere de foc în dicționarul ei. »Obște«, »pomojnic«, sunt trecutul, cu toate mizeriile și întunecimile lui; »public«, »sub-prefect«, sunt prezentul cu toate mizeriile dar și cu toate aspirațiunile lui, aspirațiuni dela cari nu ne vom abate. Câtă dreptate au rândurile unui redactor al »Lupte« (Nr. 70), cătră Ion al lui Ar-

senie din Prisia: »Dacă țărani voștri voiesc a ști ce se cuprinde și în cele din urmă (ziarele politice), acolo e popa și învățătorul, cari trebuie să cunoască bine și limba literară și cari trebuie să explice sătenilor ici-colo câte ceva ce nu înțeleg ei.« În loc d'a pune însă pe popa să explice ici-colo câte ceva, n'ar fi oare mai potrivit d'a întocmi mici vocabulare bine alese, dând țărânilor știutoare de carte, lămurirea neologismelor absolut necesare, punând-o în curentul culturii generale? Sunt adânc convins, că numai astfel vom umple prăpastia ce desparte, din ce în ce mai mult, cele două pătri sociale. În starea de astăzi a limbei noastre, orice influență social-culturală a limbilor slavonă, ungară, turcească înțetând, ea nu mai poate primi din această parte nici un cuvânt nou. Dar fiindcă mersul evoluțiunii ei cere mereu elemente noi, aceste elemente limba noastră le primește din latinitate, izvor de origine. Se întâmplă însă că un neologism latin, impus de o idee nouă, prin forța de atracțiune și de repulsiune, ce constituie esența fiecărei limbi, atrage alt cuvânt de aceeași rădăcină, înlocuind un cuvânt care a existat deja în limbă. Astfel s'a întâmplat cu vorbele: publica, publicist, publicațiune, cari au atras pe »public« în dauna lui »obște«, care începe să dispară; »literă« se ține lanț de literat, literatură, literal; »exemplu« de exemplar, exemplifica ș. a. V'ați întrebat de ce nici un om cu minte nu zice »cumere«, »apricațiune«, cum

Produsele Fabricii de mărfuri argiloase din Cristian (țevi de piatră și articole Chamotte) se află de vânzare cu prețuri originale numai în **Depositul din Brașovul-vechiu, Strada lungă Nr. 35, care s'a deschis din 1 Maiu.** (2848. 12-39)

Nr. 635-1907.

Pályázati hirdetés.

A brassói kerületi betegsegélyző pénztárnál egy 1000 korona évi fizetéssel javadalmazott betegellenőri állás jött üresedésbe.

Ezen állásért pályázni óhajtok tartoznak igazolni, feddhetetlen életmódjáltat továbbá hogy a magyar és német nyelvet legalább szóban

birják és hogy írókai teendők ellátására is alkalmasak.

A saját kezűleg irt, kellően felszerelt kérvények legfeljebb folyó évi július hó 1-én délig a betegsegélyző pénztárnál nyújtandók be.

Elkészve beérkező kérvények tekintetbe nem vétetnek.

A brassói kerületi betegsegélyző pénztár igazgatósága. 2888,1-1.

Prafurile-Seidlitz ale lui MOLL

Veritabile numai dacă fie-care cutiă este provădută cu marca de apărare a lui A. MOLL și cu subscrierea sa.

Prin efectul de leuire durabilă al Prafurilor-Seidlitz de A. Moll în contra greutăților celor mai cerbicoase la stomac și pânțee, în contra căreilor și aerele la stomac, constipațiunei cronice, suferinței de ficat, congestiunei de sânge, haemorhoidelor și a celor mai diferite bôle femeesci a luat acest medicament de casă o răspândire, ce crește mereu de mai multe decenii încôce. — Prețul unei cutii originale sigilate Corône 2.— Falsificațiile se vor urmări pe cale judecătorească.

Franzbranntwein și sare a lui Moll.

Veritabil numai dacă fie-care sticlă este provădută cu marca de scutire și cu plumbul lui A. Moll.

Franzbranntwein-ul și sarea este fôrte bine cunoscută ca un remediu popular cu deosebire prin tras (frotat), alină durerile de șoldină și reumatism și a altor urmări de răceală.

Prețul unei cutii originale plumbate cor. 1.90.

Săpun de copii a lui Moll.

Cel mai fin săpun de copii și Dame, fabricat după metodel cel mai nou, pentru cultivarea rațională a peleii, cu deosebire pentru copii și adulți. — Prețul unei bucăți cor. —40 b. Cinci bucăți cor. 1.80.

Fie-care bucată de săpun, pentru copii este provădută cu marca de apărare A. Moll.

Trimiterea principală prin Farmacistul A. MOLL Wien, I. Tuchlauben 9. c. și reg. furnisor al curții imperiale.

— Comande din provinciă se efectuează șilnic prin rambursă postală —

La depozite se cereă anumit preparatele provădute cu iscălitura și marca de apărare a lui A. MOLL.

Depozite în Brașov: la d-nii farmaciști Ferd. Jekelius, Viator Roth și en gros la D. Eremias Nepoșii, și C. H. Neustädter.

Cea mai bogată baie feruginoasă în acid carbonic și baie de nămol, hidroterapie rațională, cură de zăr și lapte

DORNA

în Carpații Bucovinei.

Stație a Căilor ferate, situată la confluența Dornei și Bistriței aurie, 14 oare depărtare dela București și 11 oare depărtare dela LIOV.

Palate monumentale de cură, apaducte din izvoare Alpine, canalizație, lumină electrică, cale pentru biciclete, de două-ori pe zi concerte ale muzicii militare dela Regimentul din Bistrița, excursiuni în România, Transilvania și Ungaria apropiată cu trăsura, călare și plute.

Succese splendide la: boale de nervi, boale femeesci și cele de inimă, la anemie, arteriosclerosă, și exodate.

Prospecte gratis.

Informațiuni medicale se pot lua la medicul stabilimentului de băi, cons. imp.

2855,10-15.

Dr. Arthur Loebel.

»Romana«

este titlul broșurei, care a așărut în editura tipografiei A. Mureșianu, cu descrierea și explicarea dansului nostru de salon

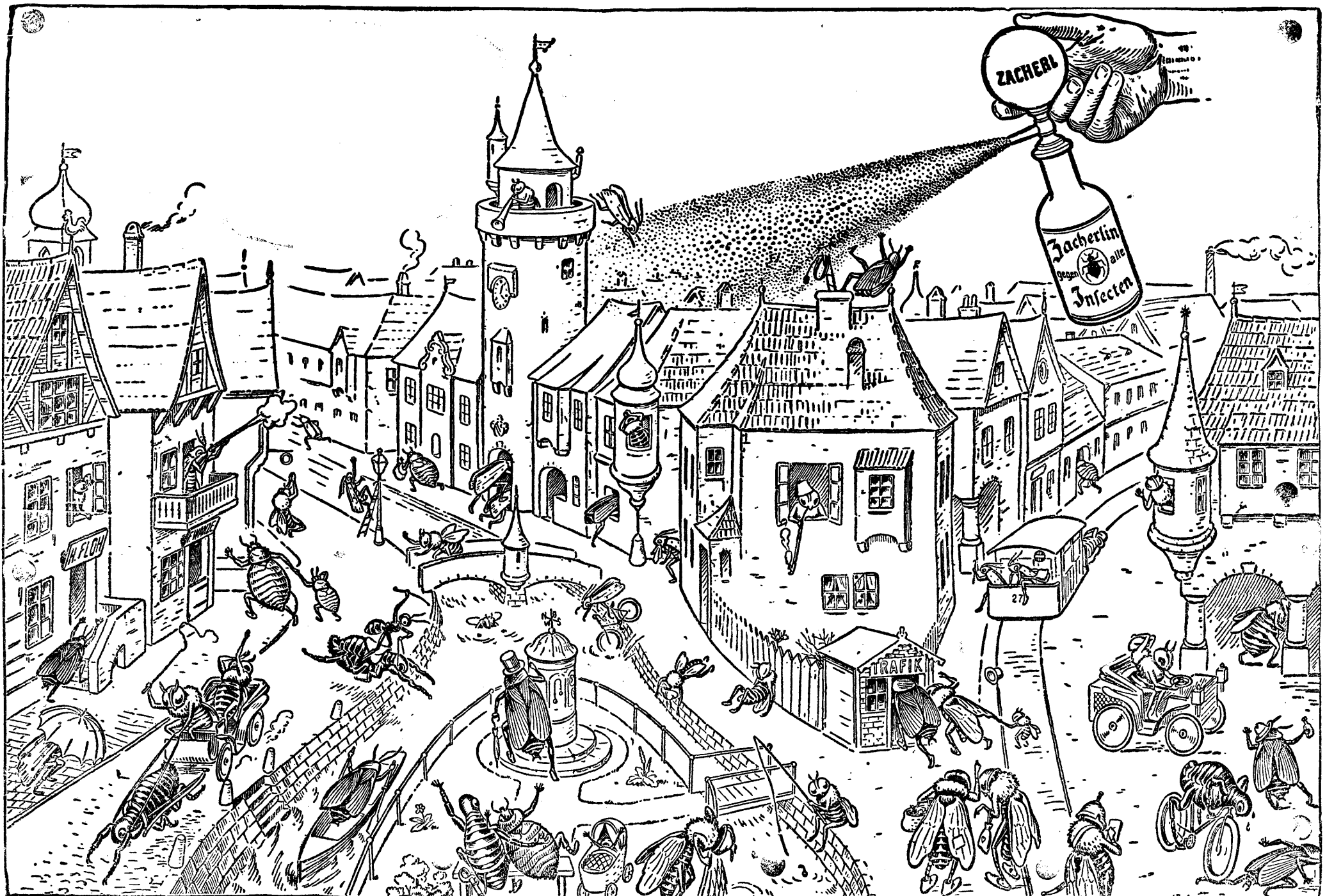
„Romana“ dans de colônă în 5 figuri. Descrisă și explicată împreună cu muzica ei, după compunerea ei originală. Cu-o introducere („in loc de prefață“) de Tunarul din Dumbrău, Popa. — Tipografia Aurel Mureșianu, Brașov 1903.

Broșura este în quart mare, hârtie

fină și tipar elegant, cu adausul unei côle de note (muzica „Romanei“ cu explicări) și costă numai 2 cor. 50 bani (plus 5 bani porto-postal) pentru România 3 lei.

„Romana“ se pôte procura de la tipografia A. Mureșianu, Brașov.

Abonamente la „Gazeta Transilvaniei“ se pot face ori și când pe timp mai îndelungat seu lunare.

Dacă zărești „Zacherlin“ de cel renumit, Nu-l cumpăra în hârtie invălit. În sticle se vinde cel „veritabil“, Cu drept de marcă, și-i admirabil.

Ce-ți vine zi și noapte într'ajutor Și te ferește de plaga insectelor. Ca să te convingi mai pe deplin Caută după placatul lui Zacherlin.